

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้านเกษตรอินทรีย์ สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน(ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด กระบวนการวิจัยในครั้งนี้ได้นำเอาเทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยประชาชนมีส่วนร่วม (PAR) เป็นยุทธวิธีที่จะช่วยให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถรวมตัวกันขึ้นมาในรูปแบบของวิสาหกิจต้นแบบที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความเข้มแข็งทั้งโครงสร้างและการดำเนินงานโดยอาศัยเงื่อนไขของการเพิ่มขีดความสามารถของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้วยระบบข้อมูลเห็นความสำคัญของข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและทำการพัฒนาต่อไปได้ (ธนพรรณ ธาณี, 2540 : หน้า 57)

ขั้นตอนในการวิจัย

โดยทีมวิจัยมุ่งเน้นการศึกษาชุมชนโดยมองคนในฐานะสมาชิกของชุมชน และพฤติกรรมของคนจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นต้น เน้นการสังเกต การสัมภาษณ์ รวมถึงการลงพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมใช้ชีวิตในชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะเรื่องอย่างลึกซึ้ง (อมรา พงศาพิชญ์, 2536) และขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ทีมวิจัยได้กำหนดแนวคิดตาม สุชาติ ทวีสิทธิ์ (อ้างถึงใน ธนพรรณ ธาณี, 2540 : หน้า 57) ที่ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5 ระยะ ที่นำมาเป็นขั้นตอนที่ผสมผสานแนวคิดของการจัดการชุมชน และการเรียนรู้ปัญหาของชุมชนเข้าด้วยกัน (Community Organization and Problem Base Learning) คือ

1. ระยะก่อนทำการวิจัย (Pre-research Phase) ทีมงานวิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 การคัดเลือกประชากรในการศึกษา ทีมวิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลบนฐานข้อมูลของจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดตามขอบเขตประกรที่ทำการศึกษาจากฐานข้อมูลออนไลน์ในเบื้องต้นที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 14 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยประมงพื้นบ้านที่ทำการจดทะเบียนกลุ่มอย่างเป็นทางการในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด กลุ่มเป้าหมายที่เป็นตลาดท่องเที่ยวชุมชน ผู้ประกอบการโรงแรม/รีสอร์ท และโฮมสเตย์

1.2 ทีมวิจัยได้มอบหมายให้ผู้ช่วยวิจัยและผู้ประสานงานในพื้นที่ดำเนินการลงพื้นที่ประสานงานกับประธานหรือผู้นำกลุ่มให้รับทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยที่จะเข้าไป

สร้างต้นแบบเพื่อให้รับทราบและทำข้อตกลงที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่แน่นอนในการที่ทีมงานวิจัยจะได้เข้าร่วมกับชุมชน

1.3 ทีมงานวิจัย ผู้ช่วยวิจัยและผู้ประสานงานในพื้นที่ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นของประชากรกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลปฐมภูมิเบื้องต้นในการที่จะนำเอาข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาทำการออกแบบวางแผนการทำงานโครงการร่วมกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย

1.4 ทีมงานวิจัยนำข้อมูลผ่านหลายช่องทางเช่น ทีมงานวิจัยการลงพื้นที่ลงไปชี้แจงโครงการทำเอกสารโดยให้ผู้ช่วยวิจัยและผู้ประสานงานเข้าไปชี้แจง ทำเอกสารชี้แจงผ่านช่องทาง Social Media (Line, Facebook) เพื่อให้เกิดแนวคิดการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยร่วมกันกับวิสาหกิจชุมชน

2. ระยะของการทำวิจัย (Research Phase)

2.1 ทีมงานลงพื้นที่จัดเวทีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงบริบทสภาพปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจประชากรที่ทำการศึกษแล้วทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันเพื่อให้ได้ข้อสรุปประเด็นปัญหาสู่การพัฒนาต้นแบบห่วงโซ่อาหาร

2.2 ทีมงานนำข้อสรุปจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมาทำการออกแบบและสร้างเครื่องมือสู่การขับเคลื่อนการจัดเวทีสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.3 สร้างการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและจัดทำ Mind map ในประเด็นปัญหาของแต่ละกลุ่ม เพื่อนำมาออกแบบวิธีการตามระเบียบวิธีวิจัยในการที่จะทำการวิเคราะห์ปัญหาโดยเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมเพื่อทำการเข้าถึงวิธีการในการกำหนดแนวทางแก้ไขในแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.4 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยวในชุมชนที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์)

2.5 นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมาทำการออกแบบการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสร้างเครื่องมือวิจัยให้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยฝ่ายผู้เชี่ยวชาญตรวจความเที่ยงเชิงเนื้อหาแล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

2.6 นำผลข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตามกลุ่มตัวอย่างต้นแบบมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงสถิติและเชิงคุณภาพเพื่อทำการสรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างต้นแบบ

2.7 การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากข้อสรุปจากการศึกษามาในเบื้องต้นมานำเสนอผ่านเวทีสาธารณะด้วยวิธีการการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้งสองจังหวัด โดยให้ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน ผู้ประกอบการโรงแรม/รีสอร์ท และโฮมสเตย์ มาร่วมประชุมแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ร่วมกันแล้วหาข้อสรุปเพื่อให้เกิดการรับทราบข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาต่อที่มีต่อโครงการวิจัย

3. ทีมงานจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่ประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน ผู้ประกอบการโรงแรม/รีสอร์ท และโฮมสเตย์ เพื่อทำการจัดทำแผนการร่วมมือการสร้างเครือข่ายต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประมงพื้น เกษตรอินทรีย์สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน(ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด

3.1 จัดทำโครงการพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรการค้าร่วมระหว่างกลุ่มวิสาหกิจประมงพื้นบ้านวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือทางการค้าชุมชน

3.2 จัดทำข้อตกลงความร่วมมือทางการค้าร่วมกัน

3.3 ดำเนินการติดตามการดำเนินการของคู่ค้าถึงความเป็นไปได้ของโครงการวิจัย

3.4 จัดประชุมเพื่อหาข้อสรุปการสร้างเครือข่ายการทำงานการค้าร่วมกันเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนในชุมชน

4. ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase)

4.1 วางแผนการดำเนินโครงการวิจัยให้เกิดการปฏิบัติได้จริงตามข้อมูลเบื้องต้นมาทำ Schedule การทำงานภายใต้กรอบเวลาของโครงการวิจัย โดยให้ทีมงานมีส่วนร่วมทุกคนทำงานและประสานงานกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยในครั้งนี้

4.2 ทีมงาน ผู้ช่วยวิจัย ผู้ประสานงานในพื้นที่ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยตลอดทั้งกิจกรรมดำเนินงานวิจัยร่วมกันเป็นอย่างดี

5. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานในโครงการวิจัย ผู้จัดการโครงการร่วมกับทีมงานผู้ประสานงานจะมีการติดตามและประเมินผลของฝ่ายปฏิบัติทุกระยะว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และทีมงานจะต้องรวบรวมข้อมูลของผลการประเมินเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการโรงแรม/รีสอร์ท และโฮมสเตย์ รับทราบและให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อให้ได้เห็นผลงานที่เกิดจากความพยายามร่วมกันของทุกฝ่ายในการช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน

คณะผู้วิจัยเห็นด้วยในกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ที่จำเป็นต้องมุ่งเน้นรูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม เพื่อค้นหาคุณค่าที่มีอยู่ในตัวตนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยทุกฝ่าย กระตุ้นให้เกิดความกล้าที่จะแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกที่เป็นตัวตนที่แท้จริง เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน เข้าใจและเข้าถึงปัญหา จากความต้องการที่แท้จริง เกิดการร่วมกันระดมความคิดในการหาแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรคและร่วมกันพัฒนาเพื่อให้เกิดรูปแบบ (Model) การศึกษาการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน (ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัด จันทบุรีและจังหวัดตราด

พื้นที่ในการศึกษา

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาโดยมุ่งศึกษาการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน(ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด โดยการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของชุมชน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการบริหารจัดการชุมชน ของชาวบ้าน/สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร กลุ่มวิสาหกิจ/องค์กรเครือข่ายตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน(ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้านเพื่อทำการสร้างต้นแบบทั้งหมด 14 กลุ่ม ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มของวิสาหกิจประมงพื้นบ้านที่ทำการจดทะเบียนกลุ่มอย่างเป็นทางการในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด (กลุ่มวิสาหกิจส่วนเศรษฐกิจการประมง, 2559) และกลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ที่ทำการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ จำนวน 11 กลุ่ม ที่ทำการจดทะเบียนกลุ่มอย่างเป็นทางการในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด แสดงได้ดังตารางที่ 3.1 และตารางที่ 3.2 ดังนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรกลุ่มวิสาหกิจประมงพื้นบ้าน (กลุ่มวิสาหกิจส่วนเศรษฐกิจ การประมง, 2559)

ลำดับ	รหัสทะเบียน	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้ง
1	3-22-02-05/1-0001	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มประมงเลี้ยง หอยแครงบ้านท่าหาหยั่ง	11 หมู่ 4 ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี
2	3-22-02-05/1-0027	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านประมง บ้านเกาะจิก	9 หมู่ 1 ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี
3	3-22-04-10/1-0011	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มธุรกิจประมงบ้าน หนองบอน หมู่ 1	118 หมู่ 1 ต.คลองใหญ่ อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี โทรศัพท์ 017930691
4	3-22-09-05/1-0003	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ ประมงบ้านช้างข้าม	1/15 หมู่ 8 ต.ช้างข้าม อ.นายายอาม จ.จันทบุรี โทรศัพท์ 0860377930
5	3-22-02-03/1-0002	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตน้ำปลา คุณภาพตำบลเกวียนหัก	32/3 หมู่ 7 ต.เกวียนหัก อ.ขลุง จ.จันทบุรี
6	3-22-03-14/1-0001	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปน้ำปลาบ้าน นอกเขา	2 หมู่ 2 ต.คลองขุด อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี โทรศัพท์ 039417152
7	3-22-09-02/1-0009	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำน้ำปลาชุมชน รวมใจ หมู่ที่ 2 หนองท้ายเรือสามัคคี	9 หมู่ 2 ต.วังโตนด อ.นายายอาม จ.จันทบุรี
8	3-23-01-05/1-0009	วิสาหกิจชุมชนน้ำปลากลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรบ้านคันนา ตำบลห้วงน้ำขาว	17 หมู่ 5 ต.ห้วงน้ำขาว อ.เมืองตราด จ.ตราด โทรศัพท์ 039543303 0895425436
9	3-23-06-02/1-0009	วิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน บางเบ้า - อ่าวพร้าว	50/1 หมู่ 5 ต.เกาะกูด อ.เกาะกูด จ.ตราด
10	3-23-06-02/1-0010	วิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน บ้านอ่าวสลัด	37 หมู่ 6 ต.เกาะกูด อ.เกาะกูด จ.ตราด โทรศัพท์ 052858268
11	3-22-08-03/1-0003	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกะปิแม่บ้านหนอง แหวนนอก	109/1 หมู่ 10 ต.สามพี่น้อง อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี โทรศัพท์ 061982529
12	3-23-07-01/1-0002	วิสาหกิจชุมชนกะปิบ้านคลองสน	31/3 หมู่ 3 ต.เกาะช้าง อ.เกาะช้าง จ.ตราด โทรศัพท์ 099356185 0926150702
13	3-23-07-01/1-0004	วิสาหกิจชุมชนกะปิพื้นบ้านเกาะช้าง	6/3 หมู่ 3 ต.เกาะช้าง อ.เกาะช้าง จ.ตราด 0859537567
14	3-23-07-02/1-0007	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกะปิ บ้านสลักเพชร หมู่ 2	53/2 หมู่ 2 ต.เกาะช้างใต้ อ.เกาะช้าง จ.ตราด โทรศัพท์ 0819826183

ที่มา : กลุ่มวิสาหกิจส่วนเศรษฐกิจการประมง. (2559)

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนประชากรกลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ (เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ภาคตะวันออก, 2559)

ลำดับ	รหัสทะเบียน	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้ง
1	3-22-08-01/1-0002	กลุ่มผู้ผลิตพืชสมุนไพรบ้านเกาะลอย	77 หมู่ที่ 12 ต.แก่งหางแมว อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี
2	3-27-07-01/1-0004	เกษตรพึ่งตนเองร่วมสมัย	135/2 หมู่ที่ 4 ต.เขาวงกต อ.แก่งหางแมว จันทบุรี
3	3-22-10-04/1-0011	กลุ่มเกษตรอินทรีย์ ของ-มู-แอง	2/2 หมู่ที่ 2 ต.พลวง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี
4	3-11-11-11/1-1111	วิสาหกิจชุมชน AAA	111/1 ต.พลวง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี
5	3-22-03-08/1-0010	ผลิตปุ๋ยไทรนอง	22/1 ม.15 ต.สองพี่น้อง อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี
6	3-22-08-03/1-0030	เกษตรเพื่อสุขภาพบ้านปัดวิ	5 หมู่ที่ 2 ต.ปัดวิ อ.มะขาม จ.จันทบุรี
7	3-23-03-08/1-0004	กลุ่มสวนผลไม้อำไพ	205 ม.8 ต.ทุ่งนนทรี อ. เขาสมิง จ.ตราด 039599015
8	3-23-03-01/2-0001	เกษตรอินทรีย์จังหวัดตราด	233/2 ม. 1 ต.เขาสมิง อ.เขาสมิง จ.ตราด 0867948056
9	3-23-03-01/1-0002	เกษตรอินทรีย์บ้านดงกลาง	111/1 หมู่ 5 ต. เขาสมิง อ.เขาสมิง จ.ตราด 0854428441
10	3-23-03-02/1-0016	ออร์แกนิก ตราด	263 หมู่ที่ 1 ต.แสนตุ้ง อ. เขาสมิง จ.ตราด 0890110311
11	3-23-01-04/1-0014	วิสาหกิจชุมชนบ้านเกษตรตราด	22 ม.2 ต.หนองคันทรอง อ.เมือง จ.ตราด

ที่มา : เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ภาคตะวันออก. (2559)

กลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษากลุ่มวิสาหกิจประมงพื้นบ้าน

จากประชากรที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจประมงพื้นบ้านที่ทำการสร้างต้นแบบทั้งหมด 14 กลุ่ม ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มของวิสาหกิจประมงพื้นบ้านที่ทำการจดทะเบียนกลุ่มอย่างเป็นทางการของภาคตะวันออก คณะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตามวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งพิจารณาคัดเลือกจากกลุ่มที่มีความพร้อมที่จะเป็นต้นแบบในการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด จำนวน 6 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน แสดงได้ดังตารางที่ 3.3 ดังนี้

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มวิสาหกิจการผลิตประมงพื้นบ้าน

ลำดับ	รหัสทะเบียน	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้ง
1	3-22-02-05/1-0027	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านประมงบ้านเกาะจิก	9 หมู่ 1 ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี
2	3-22-09-05/1-0003	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมงบ้านช้างข้าม	1/15 หมู่ 8 ต.ช้างข้าม อ.นายายอาม จ.จันทบุรี โทรศัพท์ 0860377930
3	3-22-08-03/1-0003	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกะปิแม่บ้านหนองแหวนนอก	109/1 หมู่ 10 ต.สามพี่น้อง อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี โทรศัพท์ 061982529
4	3-23-06-02/1-0010	วิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้านบ้านอ่าวสลัด	37 หมู่ 6 ต.เกาะกูด อ.เกาะกูด จ.ตราด โทรศัพท์ 052858268
5	3-23-07-01/1-0002	วิสาหกิจชุมชนกะปิบ้านคลองสน	31/3 หมู่ 3 ต.เกาะช้าง อ.เกาะช้าง จ.ตราด โทรศัพท์ 099356185 0926150702
6	3-23-07-02/1-0007	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกะปิบ้านสลักเพชร หมู่ 2	53/2 หมู่ 2 ต.เกาะช้างใต้ อ.เกาะช้าง จ.ตราด โทรศัพท์ 0819826183

2) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษากลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์

จากประชากรที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อทำการสร้างต้นแบบทั้งหมด 11 กลุ่ม ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มของวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ที่ทำการจดทะเบียนกลุ่มอย่างเป็นทางการในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด คณะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตามวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งพิจารณาคัดเลือกจากกลุ่มที่มีความพร้อมที่จะเป็นต้นแบบในการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด จำนวน 5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน แสดงได้ดังตารางที่ 3.4 ดังนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์

ลำดับ	รหัสทะเบียน	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้ง
1	3-22-08-03/1-0030	เกษตรเพื่อสุขภาพบ้านปถวี	5 หมู่ที่ 2 ต.ปถวี อ.มะขาม จ.จันทบุรี
2	3-22-10-04/1-0011	กลุ่มเกษตรอินทรีย์ ชอง-มู-แสง	2/2 หมู่ที่ 2 ต.พลวง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี
3	3-23-03-02/1-0016	ออร์แกนิก ตราด	263 หมู่ที่ 1 ต.แสนตุง อ. เขาสมิง จ.ตราด 0890110311
4	3-23-03-08/1-0004	กลุ่มสวนผลไม้อำไพ	205 หมู่ที่ 8 ต.ทุ่งนนทรี อ. เขาสมิง จ.ตราด 039599015
5	3-27-07-01/1-0004	เกษตรพึ่งตนเองร่วมสมัย	135/2 หมู่ที่ 4 ต.เขาวงกต อ. แก่งหางแมว จันทบุรี

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยรูปแบบการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการสังเกต แบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการอบรมให้ความรู้ เป็นการสืบค้นข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์และรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ และในส่วนของวิจัยเชิงปริมาณคณะผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ทำการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ในส่วนของการศึกษากระบวนการจัดการห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด และการศึกษาความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้บริโภคอาหาร) ในชุมชนที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลจากห่วงโซ่ต้นน้ำ

การศึกษาห่วงโซ่อาหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้านและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ เชื่อมโยงการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท

โฮมสเตย์ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด นั้นใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากตัวอย่างที่ทำการศึกษา โดยมีรูปแบบการเก็บข้อมูลของการดำเนินงานของเกษตรกรผู้ทำประมงพื้นบ้านและเกษตรกรอินทรีย์ รวมทั้งผู้ประกอบการตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และ Mind Map ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสรุปข้อมูล ผู้วิจัยเลือกเทคนิคที่ใช้ในการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ คือ

- การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้เทคนิคนี้ในการสำรวจรูปแบบการดำเนินงานเบื้องต้น ของการทำประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ ผู้ประกอบการตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ การเชิงการค้า ในประเด็นการบริหารจัดการการเก็บเกี่ยว(การจับ การผลิต การรับซื้อ) การขนส่ง การกระจายสินค้า การตลาด และการขายจำหน่ายอาหารทะเล ผัก ผลไม้ ไข่ไก่อารมณ์ดี ให้แก่ผู้บริโภคทั้งในรูปแบบอาหารทะเลสดและการแปรรูป และร้านอาหารที่จำหน่ายเมนูอาหารสุขภาพ ทั้งนี้การสังเกตจะทำให้ทราบถึงข้อมูลที่สำคัญสำหรับการระบุกิจกรรมที่สำคัญที่มีคุณค่าเพิ่ม กิจกรรมที่ไม่มีคุณค่าเพิ่ม และกิจกรรมที่จำเป็นแต่ไม่มีคุณค่าเพิ่ม โดยการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และจดบันทึก นอกจากนี้ข้อมูลบางส่วนจะถูกนำไปใช้สำหรับการตั้งคำถามในเครื่องมือวิจัยต่อไป

- การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกจะดำเนินการสัมภาษณ์จากตัวอย่างที่ศึกษา อย่างแบบเจาะจง (Purposing Sampling) ร่วมกับการสุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกเป็นต้นแบบในการสร้างห่วงโซ่อาหาร โดยที่จะได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญขึ้นมาก่อนจากลงพื้นที่สังเกตในเบื้องต้นและเป็นข้อคำถามในประเด็นการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละห่วงโซ่อาหารและโลจิสติกส์รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจดบันทึกและอัดเสียง

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทำประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ และผู้ประกอบการตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในด้านการพัฒนาองค์ความรู้/นวัตกรรม การแปรรูป/ถนอมอาหาร/ลดการสูญเสีย การสร้างวัฒนธรรมท้องถิ่น การยกระดับ/แหล่ง สถานีรวบรวม การเสริมสร้างความเข้มแข็ง การยกระดับการผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่มการเพิ่มขีดความสามารถสู่สากล รวมถึงทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับโซ่อาหาร การทำประมง การทำเกษตรอินทรีย์ การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การตลาดท่องเที่ยวชุมชน ไข่มูลค่าที่ก่อให้เกิดมูลค่าเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากชุมชน จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ และ Website ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถิติการประมง กรมวิชาการประมง กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น

4.2 ขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากห่วงโซ่ต้นน้ำและกลางน้ำ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นสถานการณ์การค้าและการทำประมงพื้นบ้าน การเกษตรอินทรีย์ การท่องเที่ยวชุมชน ของไทยและของจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ส่วนที่ 2 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ทำการ

ประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ ผู้ประกอบการตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ผู้รวบรวมผลผลิตและกระจายสินค้า อาหารทะเล ผัก ผลไม้ ไข่ไก่อารมณ์ดี ในเขตจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ตลาดค้าส่ง ตลาดค้าปลีกทั้งในรูปแบบจำหน่ายสดและแปรรูปสินค้า รวมทั้งแปรรูปเป็นอาหาร โดยใช้แบบ สัมภาษณ์

4.3 ด้านผู้บริโภค

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในศึกษาการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ ผู้ประกอบการเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน(ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด จะทำการศึกษาความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญของผู้บริโภคที่บริโภคอาหารในตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ที่เป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 200 ราย ในสองจังหวัด ส่วนขั้นตอนการเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยจะสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประชากรกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาคั้งนี้ โดยได้กำหนดประเด็นของคำถามในแบบสอบถามในด้านความพึงพอใจต่อ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต (observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จะถูกนำไปใช้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน คือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้า ด้านผู้วิจัย (investigation triangulation) โดยคณะผู้วิจัย จะเข้าไปสัมภาษณ์ทีละ 2 คน พร้อมกับให้ผู้ช่วยนักวิจัยมีส่วนร่วมรับฟังและบันทึกข้อมูลไปพร้อม ๆ กันแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุปร่วมกัน

3. การตรวจสอบสามเส้า ด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological-Triangulation) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกต ควบคู่กับการซักถาม รวมไปถึงการถอดข้อความจากการบันทึกเสียง

การตรวจสอบแบบสามเส้าจะทำให้ได้ความสอดคล้องของข้อมูล และการค้นพบสิ่งที่แตกต่างกันเพื่อทำการสรุปข้อมูลที่ใช้ในการทำวิจัยต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. จะทำการตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นสำหรับการคัดเลือกเอกสาร และหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์
2. มีการวางเค้าโครงข้อมูล โดยการทำรายชื่อหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์แล้วแบ่งออกเป็นประเภท (Categories) ซึ่งจะให้ผู้วิจัยสามารถตัดสินใจได้ว่า จะดึงคำหรือตัดข้อความใดออกไป

3. คณะผู้วิจัยได้คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมมาประกอบข้อมูลเอกสารที่จะนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างลึกซึ้ง

4. การวิเคราะห์เนื้อหาคณะผู้วิจัยจะทำตามเนื้อหาที่ปรากฏ (Manifest Content) ในเอกสารมากกว่าการกระทำต่อเนื้อหาที่แฝงอยู่ (Latent Content) โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสองวิธีเป็นข้อความแบบบรรยาย ซึ่งจะขึ้นอยู่กับ ประเด็นหรือปัญหา ที่จะวิเคราะห์และการเลือกของคณะผู้วิจัยที่ได้ข้อมูลจากการทำการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก

5. การวิเคราะห์ในส่วนของการศึกษากระบวนการจัดการห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด และการศึกษาความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้บริโภคอาหาร) ในชุมชนที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์

5.1 การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษากระบวนการจัดการห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการศึกษาความพึงพอใจ คุณภาพ ราคา การจัดส่ง การบริการ ของผู้มาเที่ยว (ผู้บริโภคอาหาร) ในชุมชนที่มีต่อการได้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปรายงานผลวิจัย

การสรุปและการเขียนรายงาน จะเป็นการประมวลผลของการเก็บข้อมูลทั้งหมด จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ โดยนำมาประยุกต์กับแนวคิดห่วงโซ่อาหาร พร้อมนำเสนอสภาพของปัญหาและอุปสรรค รวมถึงแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของการสร้างต้นแบบห่วงโซ่อาหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประมงพื้นบ้าน เกษตรอินทรีย์ สู่การเชื่อมโยงธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน ตลาดท่องเที่ยวชุมชน โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์บนเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด